ל) יכמות מז. קדושין עד.
[עמ: כל הסוגיא], ז) [עיין מוספות בכורות מו: ד"ה מ"ט], ג) [לעיל עט: וש"ין,

ד) נ"ח משני, ה) וכתובות

כו:ן, ו) ולאחר רש"שן, ו) ל"ל

רבן, הא לפנות עם שקאה לבל רבנן וסיפה רייי. רש"ל, אבל בדפו"ר ד"ה ואמר אביו הוא לפני ד"ה ה"ג וניחא הגירסא עם רייי וכיו ולפנינו סודר

הרשב"ם ע"פ המהרש"ל,

תורה אור השלם

1 כִּי אַת הַבָּכֹר בֵּן הַשְּׁנוּאַה

נר מצוה

עא א מיי׳ פ״ב מהלכות נחלות הל' יד סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' רעז נו טוש"ע ה"מ סיי רעו סעיף יב: עב ב מיי' פט"ו מהלכות איסורי ביאה הל' טו

חיסורי ביחה הני טו סמג לאוין קטו טוש״ע אה״ע סי׳ ד סעיף כט: עג ג מי״ פ״ב מהלי נחלות הלי יד סמג עשין לו טוש״ע ח״מ סימן רעו סעיף

מ"ד מהלכום נחלות הלי ג סמג עשין נח טוש"ע ח"מ סיי רעט :סעיף

טעין. עה ה מייי שם הלי ד טוש"ע שם סעיף ד: עו ר מיי׳ שם הלי ג טול ש"ע שם סעיף ג:

מוסף תוספות

א. כגון שהוא אומר על קטן ממנו שהוא בכור . רממילא מיפסל אידך. ר״ן.

רבינו גרשום יכיר יכירנו. האב לאחרי וחכמים אומרים אינו נאמן. וחכמים אומרים אינו נאמן. דבתר חזק' אזלינן. אלא רבנן דאזלי בתר חזקה יכיר למה לי דהא משמע יכיר דאביו יכירנו לאחרים ונאמן. ומשני לעולם בתר חזקה אזלינז ולמאי הלכתא חזקה אולינן ולמאי הלכתא כתיב יכיר בצריך הכרה. שאם אין מוחזק לן מהאי אי בכור הוא או לא צריך אביו להכירו לאחרים אבל אבין להכירו לאוווים אבל אי מוחזק הוא לן בתר חזקה דרבים אזלינן ולא בתר האב: למאי הלכתא. צריך להכירו למיתן ליה פי שנים לא יהא האי בן אלא אחר אם רוצה האב ליתז מתנה לאחר ואומר הבו ליה מי לא יהבינן ליה לאחר הא נמי מאי שנא: לא צריכא מאי שנא: לא צריכא בנכסים שנפלו לו לאחר מיכן. שאם אמר תנו לאחר . פלוני נכסים שאני עתיד להרויח לא יהבינן ליה כלל לאחר מכאן דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אבל אי עביד הכרה להאי בכור תנו לו פי שנים בנכסי בכור תנו לו פי שנים בנכסי שארויח יהבינן ליה מה שארוים בלב מארו: ולר' מאיר הא אמר אדם מקנה וכו' אמר איכא למה לי. אכתי איכא למפרך לא יהא אלא אחרו: לא צריכא אלא אחרו: לא צריכא החרו: לא צריכא אורו: לא צריכא החרו: בנכסים שנפלו לו כשהוא בנסים שנפלו לו כשהוא גוסס. דאפי׳ ר״מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הכא מודי הואיל דבגסיסתו נפלו לו לא יהבינן ליה. דלהכי אמר ר׳ מאיר אדם מקנה דבר שלא בא בעולם הכא מודי דאיהו [לא] מצי למיתן אבל גבי בכור אף על גב דאיהו גוסס יהבינן ליה היכא דהכירו . מחיים ומשוח הכי צריד הכרה להיכא דלא מוחזק לן אבל אי מוחזק לן בתר חזקה דידן אזלינן: רישא יבנן. דבתר חזקה דידן . אזלינו: וסיפא ר' יהודה. אבוה אזלינז: מאי י בונו הבווז הולינן: מהי טעמא להיכא דאמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן. דהאי דקאמר עבדי משום דמשמש ליה כעבדא: וחילופיה אבית המכס. היכא דנותנין מכס מן היכא דנותנין מכס מן העבדים וחזר ואמר עבדי נאמן. דהאי דקאמר בני כדי להבריח מן המכס קאמר. אמר עבדי לבית המכס אמו עבוי לבית המכט הואיל דלאו להבריח קאמר וחזר ואמר בני אינו נאמן הואיל דקא יהיב מכס. מיתיבי היה משמש כעבד ל) ובא משמש והולד ואומר

בך נאמן לומר זה בן גרושה בו'. מימה לפי שנאמן לבכר יהא נאמן גם לפסול ולומר שהוא בן גרושה או בן חלולה ויש לומר כיון שנאמן לבכר בכל ענין האמינו הכתוב ואפילו על אחד מבניו הקטנים נאמן לומר שהוא בכור ואם כן עושה בניו הגדולים ממזרים

שמאיש אחר הם והכי נמי נאמן לומר שהוא בו גרושה ורבינו אליהו מפרש דיכיר נמי קאי אבן השנואה כלומר בן השנואה יכיר דנאמן לומר שהוא בן שנואה דהיינו שנואה בנישואיה כלמפרש בפ"ב דיבמות (דף כג. ושם) כגון חייבי לאוין שנשא כהן גרושה ומיהו כשם שנאמן לומר משמע דממה שנאמן לבכר יליף אבל בירושלמי בפ׳ עשרה יוחסין משמע כפירוש רבינו אליהו ופוסק בה"ג דהא דפסקינן לקמן הלכה כר' יהודה כדשלח ר' אבא היינו דוקא כשפוסל ע״י הכרת א בכורה אבל אין הלכה כר׳ יהודה שיהא נאמן לומר זה בן גרושה ואין נראה לר"י דאמר בפ׳ החולן (שם דף מו.) ההוא דאתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה נתגיירתי ביני לבין עלמי אמר ליה נאמן אתה לפסול עלמך ואי אתה נאמן לפסול בניך ופריך והתניא ר' יהודה אומר יכיר ומשני אמר רב נחמן בר יצחק דהכי קאמר לדבריך כותי אתה ואין עדות לכותי ופסק התם הלכה כרב נחמו בר יצחק משמע דאי לאו דאין עדות לכותי היה נאמן לפסול אע"ג דליכא הכרת נכורה: בנבסים שנפלו בשהוא גוסם. הכי נמי הוה מלי לשנויי (א) בנכסים דלא עבידי דאתו אלא חדא מתרי טעמי נקט:

להו כרבגן אי כרבי יהודה סבירא ליה לישלח להו כרבי יהודה מספקא ליה אי כרבי יהודה אי כרבגן מאי היא דתניא 10יכיר יכירנו לאחרים מכאן א"ר יהודה ינאמן אדם לומר זה בני בכור וכשם שנאמן אדם לומר זה בני בכור בכך נאמן אדם לומר זה בן גרושה וזה בן חלוצה וחכמים אומרים אינו נאמז א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא בשלמא לרבי יהודה היינו דכתיב יכיר אלא לרבגן פיכיר למה לי בצריך היכרא למאי הלכתא למיתבא לו פי שנים לא יהא אלא אחר אילו בעי למיתבא ליה במתנה מי לא יהיב ליה לא צריכא בנכסים שנפלו לו לאחר מכאן ולר"מ דאמר יאדם מקנה דבר שלא בא לעולם יכיר למה לי בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס: ת"ר יהיו מוחזקין בו שהוא בכור ואמר אביו על אחר שהוא בכור נאמן היו מוחזקין בו שאינו בכור ואמר אביו בכור הוא אינו נאמן רישא רבי יהודה וסיפא רבנן א"ר יוחנן יאמר בני הוא יוחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן עבדי הוא ۱∘ וחזר ואמר בני הוא נאמן דמשמש לי כעבדא קאמר וחילופיה אבית המכם יהיה עובר על בית המכם ואמר בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא נאמן אמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן מיתיבי היה משמשו כבן ובא ואמר

בני הוא וחזר ואמר עבדי הוא אינו נאמן היה משמשו כעבד ובא ואמר עבדי הוא וחזר ואמר בני הוא אינו נאמן אר"ג בר יצחק יהתם דקארו ליה עבדא מצר מָאה מאי מצר מאה מצר עברא ק' זוְזִי שלח ליה ר' אבא לרב יוַסף בר חמא האומר לחבירו עבדי גנבת והוא אומר לא גנבתי מה מיבו אצלך אתה מכרתו לי אחה

נחמן לומר זה בן גרושה הוח. לחחר שגרשתיה החזרתיה וילדה לי זה או זה לזה מה נפשך אי כרבנן סבירא ליה לישלח שנשה השה גרושה. וסברה הוה מדכתיב יכיר מה לי בכור מה לי לדבר אחר: בן גרושה. וחלל הוא. בן חלולה חלל מדרבנן גזירה חלולה אטו גרושה ואע"ג דנפקא לן ביבמות (דף כד.) מדכמיב ואשה גרושה הא אמרינו התם דקרא אסמכתא בעלמא: והכ"א אינו נאמן. לא בבכור ולא בחלל וכגון שמוחזקין באחר שהוא בכור. וקרא י) מוקי בלריך היכרא כגון שבאו מחדש בכאן ואין מוחזקין באחד מהן מי הבכור ומי הפשוט התם ודאי אב מהימן: למאי הלכתא. אדרבנן קפריך דאוקימנא בלריך היכרא דבשלמא לרבי יהודה טובא אשמועינן קרא דמהימנינן ליה לאב אפילו במקום חזקה ויהבינן ליה פי שנים דסד"ח ניזיל בתר חזקה וניתיב פי שנים למוחזק לנו דליכא למימר גבי אב מגן דחי בעי יהיב ליה במתנה פי שנים כי אמר נמי עליו שהוא בכור נאמן דהא קיימא לן דמה לי לשקר במקום עדים לא אמרינוף אלא לרבנו למאי הלכתא כתב יכיר לצריך היכרא שהאב נאמן להכירו לאחרים דאי למיתבא ליה פי שנים אמאי לריך קרא סברא הוא דנאמן על ידי מגו דלא יהא האי בכור אלא אדם נכרי ואעפ"כ יכול היה ליתן לו במתנה כל נכסיו הלכך מה לו לשקר במאי דאמר שהוא בכור

הא בלאו הכי יכול ליתן לו פי שנים

שיאמר הבו ליה במתנה מנכסי: לא

וה לוה. המוחזק ואותו שאמר אביו עליו שהוא בכור וטעמא מפרש

ואזיל: [מה נפשך]. כמאן סבירא ליה שמואל: אי כר' יהודה.

לקמן: יכיר. קרא יתירא הוא: יכירנו לאחרים. רבי יהודה

קאמר לה: נאמן אדם לומר. ואע"פ שמחזיקין אחר בבכור: כך

לריכא. הא דאשמעינן קרא דמהימנינן לאב אלא בנכסים שאינו יכול ליתו לו באותה שעה שאמר עליו שהוא בכור כגון בנכסים שנפלו לו לאחר מיכן לאחר שאמר בני זה בכורי הוא דליכא למימר בההיא שעתא מגו דהא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: ולרבי מאיר דאמר כו'. דהא רבנן דרבי יהודה היינו ר"מ דאמר וְקידושין פב:] אדם מקנה גבי אומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת" שאתגייר כו' [שם פג.]: **בנרסים שנפלו לו כשהוא גוסס.** דתנן במסכת שמחות (פ"א ה"א) הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו ובר ירושה הוא ולהנהו נכסים אינטריך יכיר שיטול בהן הבכור פי שנים דבהנהו ליכא מגו דאפי' לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הני מילי כגון נכסים שנופלים לו בשעה שיש בו כח ליתנם לאחרים אבל גוסם אינו יכול לדבר ואין בו כח ליתן והלכך לא מצי לאקנויינהו מקמי דאתו לידיה דהא אפילו בשעה שבאו לידו אין יכול להקנותן וכל שכן מקודם לכן ובלאחר מיתה לא מצי לשנויי דאין בכור נוטל בראוי: הכי גרסינן היו מוחוקין בו שאינו ככור ואמר אביו בכור הוא אינו נאמן. כרבנן דבמקום חזקה לא מהימנינן ליה לאב: ואמר אביו על אחר שהוא בכור נאמן. כר׳ יהודה: רישא שר׳ יהודה וסיפא רבנן. בניחותא: וחור ואמר עבדי הוא. בין בתוך כדי דיבור בין לאחר זמן אמר כן על אותו שאמר עליו מתחלה בני: אינו נאמן. במאי דאמר השתא עבדי. וליכא למימר האי דקרי ליה מתחלה בני משום דאוהבו כבנו דאין דרך לקרוא לעבדו בנו והלכך אחר טענה ראשונה נלך דהואיל וואת האחרונה אינו פירוש כי אם הכחשה אין לנו לילך אחר טענה אחרונה דהודאת פיו האמינה תורה במאי דאמר בני °כדכתיב יכיר וכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד: וחזר ואמר בני יאמן. במאי דאמר השתא בני דאינו סותר דבריו הראשונים אלא מפרש הוא עבדי דקאמרי בני הוא והאי דקאמר עבדי לפי שהוא משמשו יותר מדאי כאילו הוא עבדו אבל ברישא לא שייך לפרושי הכי דעבדו הוא כדאמר השתא והאי דקרי ליה מעיקרא בני לפי שאוהבו כבנו דאין דרך האדון לייחס לעבדו ולקרותו בנו בשביל שום חיבה: **אבים המכם.** לשם רגיל לקרוא לעבדו בנו להבריחו מן המכס אבל לבנו לא יקרא לעולם עבדו שהרי גורם לעצמו הפסד על חנס: ו**אמר בני.** אל המוכסים: **וחזר ואמר עבדי**. כשעבר משם והלאה: **נאמו.** במאי דחזר ואמר עבדי דודאי מעיקרא הוה קרי ליה בני בשביל יראת המכס: וחור ואמר בני אינו נאמן. אלא ודאי עבדו הוא כדאתר מעיקרא דאילו היה בנו לא היה אומר למוכסים שהוא עבדו: ה"ג מיחיבי היה משמשו ככן ובא ואמר בני וחור ואמר עבדי אינו נאמן היה משמשו **כעבד ואמר עבדי וחזר ואמר בני אינו נאמן.** ומסיפא קפריך ליה לר' יוחנן. וה"פ היה משמשו כבן מלביש ומנעיל מכניס ומוציא אבל עבודת עבד לא ורבותא נקט דאע״ג דמשמשו כבן ואיכא למימר האי דקרי ליה בנו משום דמשמש ליה כבן אפי׳ הכי כי חזר ואמר עבדי אינו נאמן במאי דקאמר לבסוף אלא נלך אחר לשון ראשון דודאי בנו הוא דאין דרך לקרות לעבדו בנו אפי׳ היכא דמשמש ליה כבן שאין האדון מחבבו כל כך לקרותו בנו: **היה משמשו כעבד ואמר עבדי וחזר ואמר כני אינו נאמן**. במאי דקאמר בני ואף על גב דאיכא למימר דמעיקרא קראו עבדו משום דמשמשו כעבד ולא משום דעבדו הוא. וקשיא לר' יוחנן דאמר אמר עבדי וחזר ואמר בני נאמן דר' יוחנן אפילו היכא דלא חזינן דמשמשו כעבד קאמר נאמן במאי דאמר לבסוף בני וכל שכן היכא דחזינן בהדיא משמשו כעבד ואילו ברייתא אפילו היכא דמשמשו כעבד קאמר דאינו נאמן במאי דאמר לבסוף בני וכ״ש היכא דלא חזינן היאך משמשו דאינו נאמן וקשיא לר׳ יוחנן דאמר נאמן: התם. בברייתא: דקרי ליה עבדא מלר מאה. כלומר עבד גמור הוא לי שסמוכים לי עליו מאה דינר במלר שלו כלומר ששוה מאה דינר והלכך כי אמר עבדי מלר מאה וחזר ואמר בני אינו נאמן דאילו הוה בנו לא הוה קרי ליה עבדא מלר מאה ואע"ג דמשמש ליה כעבדא דאין קורין כן אלא לעבד: עבדא מאה זווי. ששוה מאה זווי: שלח ליה ר' אבא. כל הני שלח ליה ר' אבא לרב יוסף בר

יפִיר לֶתֶת לוֹ פִּי שְׁנֵים בְּכֹל אֲשֶׁר יִמְצֵא לוֹ כִּי הוּא רָאשִית אנוֹ לוֹ בִּי הוּא רֵאשִית אנוֹ לוֹ בִּשְׁפָּט הַבְּכַלְה: דברים כא יז

גליון הש"ם נמרא וחזר ואמר עבדי. עי׳ בחידושי הרמב״ן לעיל לף לג ע"ב ד"ה אר"ל: רשב"ם ד"ה אינו נאמן רשב"ם ד"ה אינו ב... כו' כדכתיב יכיר. עי' לקמן ב"ב"מ ד"ה בו בובונים יביו. עיי נו דף קלד ע"ב ברשב"ם ז ליורשו ול"ע:

הגהות הב"ח

(ħ) תום' ד"ה בנכסים וכו בנכסים דלא עבידי. נ"ב ע" :בדף עט ע״ב

מוסף רש"י יכיר. את הנכור בן השנואה יכיר, יכירנו לאחרים. שאם

אין ב"ד מכירים אותו נאמו

אביו לומר זה בני עליו לוכיו לונו זה כלי נכור ליטול פי שנים (יבמות מד.). זה בן גרושה. וכהן מלל הוא (שם). וחכמים חנל הוח (שם). וחכמים אומרים אינו נאמן. חלן גרושה וכן חלולה הוח דפליגי (קדושין עד.) חבל לענין בכור לת פליגי (שם עח.). בצריך היכרא. קומ לככור הוח דאתא וכגון שבא ממדינת הים ולא הוחזק לנו בבכור אלא על פי אביו (שם). למאי הלכתא. ופרכינן למאי הלכתא. ופרכינן למאי הלכתא אשמעינן קרא דאביו נאמן עליו, למיתבא לו פי שנים, פשיטא דנאמן לר פי שנים, פשיטא דנאמן למה לי קרא (שם). מי לא יהיב ליה. מגו דאי בעי למיתב ליה כולהו נכפי יהיב ליה, מהימן נמי למיתבינהו ניהליה בדיבורו בתורת בכורה שם. שנפלו לאחר מכאז. (שש), שנפלד לאחד מכאן. לאחר שאמר לפנינו בכור הוא נפלו לו והוא רוצה לילך לדרך רחוקה ומעיד עליו שאם יפלו נכסים של אב או אחד ממורישים לפניו בחייו יטול זה בהן חלק בכורה, דלהכי אי לאו דאשמעינו הרא ליכא וט כיטן חנק בכורה, דרסכי אי לאו דאשמעינן קרא ליכא מינג דאי בעי למיתבינהו, מדבר אלא מצי יחיב, דאין אדם מקום דבר שלא בא והשחת שחיל להו נעונט, והשתח שקינ מה בתורת ירושה (שם). כשהוא גוסס. לאחר שהעיד כך אהני ליה שאם יפלו לו נכסים כשהוא גוסס שיטול זה בהן חלק בכורה, ואי לאו דהימניה ומק בטרט, וחי מור המנפט קרא לאב להכירו, משום מגו לא זכה בהן, דמודה ר' מאיר באומר נכסים שיבואו לי כשאהיה גוסק נמונים לך שלא אמר כלום, הואיל ובשעה שבחים לעולם לחו בר מחנה לפילו בתורת בכורה לא מהני דבוריה, דאין הבכור נוטל בראוי כבמוחזה. והיינו

> טרדי וחזר ואמר רוי איוו עברי חווד האמר בני אינו נאמן ולא אמרינן משום הכי קרי ליה עבדא מעיקרא דמשמשו כעבד. וקשיא לרי יוחנן: לעולם נאמן והחם מ״ט אינו נאמן משום דקרו ליה אינשי עבדא מצר מאה משום הכי אינו נאמן כשחזר ואמר בני. מצר מאה כלומר מצרו של עבד זה מאה זוזי. כלומר בטוח אדונו של זה שיכול ליקח ממנו מאה זוז שמאה זוז סמוכין לו בכל שעבד שם.

חמא נקט הכא משום דבחד מינייהו קא פסיק הלכתא כר' יהודה ובכולהו הלכתא כדשלח ר' אבא כדפסקינן בסיפא דשמעתין [דף קכח:]: